

RESUM

I Congrés Internacional: Conflictes, Conflictologia i Pau

L'augment de la importància i influència de les TIC en els processos de mediació i transformació de conflictes va marcar els debats del I Congrés Internacional: Conflictes, Conflictologia i Pau, que va organitzar el Campus per la Pau i la Solidaritat de la UOC. La capacitat de les noves tecnologies d'obrir nous espais de diàleg i negociació i l'ús que se'n pot fer en l'àmbit de la conflictologia van orientar gran part dels projectes que s'hi van presentar i debatre.

L'exdirector general de la Unesco, Federico Mayor Zaragoza, es va mostrar confiat que l'ús de les noves tecnologies contribuirà a la creació d'una democràcia participativa. En el seu discurs inaugural, Federico Mayor Zaragoza va denunciar la pèrdua de qualitat de les democràcies occidentals i va insistir en la idea de la "substitució de la justícia pel gran mecenatge". L'exdirector general de la Unesco es va mostrar partidari de visualitzar els conflictes per a impulsar la mobilització de l'opinió pública. Federico Mayor Zaragoza va insistir en el potencial de les TIC per a incrementar una democràcia guiada pels valors universals per a transitar per entremig de la cultura de la violència.

L'exdirector general de la Unesco va fer un altre advertiment quan va afirmar que hi ha una part important del món –els països més subdesenvolupats– que està cansada d'esperar. Aquesta circumstància la va confirmar, i d'una manera dramàtica, el dirigent iraquí Basil Albadri, que va insistir en el fet que l'Iraq està cansat i exhaust després d'anys i anys de dictadura de Saddam Hussein, amb la complicitat dels Estats Units, i després de més de tres anys d'intervenció militar nord-americana.

Basil Albadri pertany a la xarxa LAONF, que agrupa diverses organitzacions que promouen la cultura de pau a l'Iraq. Gràcies a la intervenció de NOVA –una de les ONG presents en el congrés–, Basil Albadri va poder sortir de Bagdad uns quants dies per a explicar el clima de por en què treballa la seva xarxa. Basil Albadri va destacar que a Bagdad han de fer gairebé totes les activitats en la clandestinitat. El líder iraquí va explicar els projectes que té la seva xarxa per a transformar el conflicte armat. Un d'aquests projectes destaca per la seva simplicitat enmig d'un clima de guerra: la xarxa LAONF –que vol dir no-violència en àrab– va enviar fa unes setmanes al Parlament de Bagdad una carta en què es demanava al Congrés que prohibís els jocs violents per als nens.

Arran de les diverses intervencions que hi va haver sobre les capacitats de les TIC en l'obertura de nous canals en l'àmbit de la transformació de conflictes, els organitzadors del I Congrés Internacional: Conflictes, Conflictologia i Pau vam buscar a internet el context en què es mou la xarxa que lidera Basil Albadri. D'entre les moltes informacions sobre l'Iraq, vam trobar uns comptadors que han posat en marxa diverses ONG per a visualitzar els costos –en vides humanes i en milers de milions de dòlars– que té la guerra a l'Iraq.

Es recomana fer una visita a www.iraqbodycount.org, el comptador de víctimes mortals que les ONG han posat en marxa amb la col·laboració d'informadors i

periodistes, en un intent de guanyar o restablir la credibilitat en els mitjans de comunicació.

L'altre comptador, <http://www.nationalpriorities.org/Cost-of-War/Cost-of-War-3.html>, és un comptador nord-americà de les despeses econòmiques que genera –segon a segon– la guerra a l'Iraq. A més d'actualitzar-se en línia té la particularitat que es poden comparar els costos del conflicte amb els pressupostos d'actuacions socialment acceptables, com ensenyament i sanitat.

Aquests dos comptadors constitueixen una mostra del poder de les TIC en el procés de construcció de la democràcia participativa que havia reclamat Federico Mayor Zaragoza.

Dels resultats de l'ús de les TIC en processos de negociació de conflictes armats en va parlar el director del Centre de Nova Zelanda per la Resolució de Conflictes, a la Universitat de Wellington. Ian MacDuff va atribuir a internet i altres formes de comunicació electrònica la capacitat de creació de nous espais per al diàleg. La tecnologia d'internet promou, segons Ian MacDuff, un espai físic i virtual que facilita les tasques d'educació per a construir la capacitat de compromís en el diàleg i la negociació. En la seva intervenció "Des d'acords digitals a ciutadans cibernètics: les TIC, resolució de disputes en línia i diàleg cívica", Ian MacDuff va fer el repàs de la tasca d'algunes ONG amb algunes eines tecnològiques molt elementals, com el telèfon mòbil, la ràdio per internet amb l'edició de podcasts i l'edició de blogs i webs, en alguns casos trilingües (en tàmil, cingalès i anglès, amb la previsió d'incorporar-hi, aviat, l'àrab). Ian MacDuff va afirmar que amb aquestes eines tecnològiques relativament senzilles s'assoleixen algunes condicions per a aproximar Sri Lanka a la reconciliació.

En l'àmbit més pràctic, altres organitzacions van intervenir en el congrés per a explicar les seves experiències en processos de pau en conflictes armats. És el cas de la directora d'operacions de la Iniciativa de Gestió de Crisis d'Hèlsinki, Meeri Jaarva, que va explicar com van protocol·litzar i estandarditzar el procés de pau de Banda Aceh, a Sumatra. Aquestes negociacions van coincidir amb l'arribada d'una forta injecció d'ajuda financera internacional a causa del tsunami que va arrasar part de les costes de Sumatra, a Indonèsia.

Si la comunitat internacional es va mobilitzar arran de la tragèdia del tsunami segurament, en gran part, va ser gràcies a la visualització de les conseqüències que va comportar aquesta catàstrofe natural. Tot i les mostres de confiança en les TIC, Ian MacDuff va reconèixer les debilitats i els punts febles de la xarxa i va destacar el cas de Birmània, en què les autoritats van decidir tallar d'arrel les comunicacions per internet quan les informacions que s'hi abocaven posaven en perill l'estabilitat del règim davant del desafiament dels monjos budistes.

La intervenció del responsable de la Universitat de Wellington va provocar la pregunta següent: serà possible un procés de mediació sense la proximitat i el cara a cara que exigeixen els processos de pau i les negociacions?

Potser caldran altres elements, a més dels tecnològics. Ho va recordar Dietrich Fischer, director del Centre Universitari Europeu per la Pau d'Àustria, quan va afirmar que la millor intervenció per a posar fi a la guerra freda va ser la beca Fulbright atorgada al assessor de Mikhaïl Gorbtxov anys abans que el dirigent soviètic enterrés l'antiga Unió Soviètica.

Altres aportacions van arribar de l'àmbit de les religions. Els representants de les diverses tradicions budistes van insistir en el seu principi globalitzador: "si jo canvio, el món canvia". El director de la Casa del Tibet, Thubten Wangchen, va constatar que vivim en un món amb molta agressivitat, nervis, tensions, mal humor i odi. La solució, va dir, ha d'arribar per mitjà de la paraula i la no-violència, i ho va dir citant el Dalai Lama, Mahatma Gandhi i Martin Luther King.

Sigui com sigui, i ja en un terreny més prosaic però amb l'objectiu globalitzador que inspira els budistes, en el congrés es van mostrar algunes de les possibles aplicacions de les TIC en la creació d'espais virtuals d'aprenentatge. Una d'aquestes aplicacions és l'Escola Virtual per a l'Amèrica Llatina i el Carib amb què les Nacions Unides tenen connectats vint-i-quatre països amb una previsió de cinc mil alumnes per a aquest any. Aquest programa de les Nacions Unides per al desenvolupament aborda el conflicte des de la perspectiva de la democràcia i el coneixement humà.

Un altre exemple innovador és el projecte de **Xarxa de Conflictes Policiacs**. El sotsinspector dels Mossos d'Esquadra, Lluís Paradell, va proposar la inclusió en aquesta xarxa dels generadors de conflicte, que en el llenguatge més convencional i segurament més repressiu anomenariem *malfactors* o *delinqüents*. El responsable de la policia autonòmica està convençut que l'ús d'aquesta xarxa millorarà la capacitat de recollida d'informació i la seva interpretació i anàlisi, i reduirà el nivell de conflicte. Això, amb la idea de la integració a la xarxa dels mateixos "malfactors" com a elements generadors de pau, va ser un dels elements que va crear més expectació dels diversos projectes que es van presentar en el congrés.

El congrés també va ser l'ocasió per a conèixer de primera mà els instruments de creació i gestió d'una política pública de la pau al país. L'**Institut Català Internacional per la Pau**, que va presentar Xavier Badia, destaca per ser la primera institució pública d'aquestes característiques que és independent del govern; pensada per a trobar un espai entre les autoritats governamentals, les universitats i la societat civil.

De les iniciatives del Govern català en el terreny de la gestió de pau, el director general de Cooperació en el Desenvolupament, David Minoves, va ressaltar la col·laboració amb la Procuradoria de Guatemala en les feines de recuperació de l'arxiu històric de la policia guatemalenca com a element essencial per a la recuperació de la memòria històrica en aquest país centreamericà.

En el congrés també es va posar sobre la taula la relació de les TIC amb les organitzacions polítiques i la seva gestió. El secretari de la Mesa del Parlament, Rafael Luna, va presentar un projecte de **Xarxa de Conflictes Polítics**, en què es vol implicar les mateixes formacions polítiques per a analitzar els seus conflictes interns i de gestió del poder a l'exterior.

Altres aportacions al debat sobre cultura de pau van ser les presentacions de la campanya "**BBVA sense armes**", amb què el Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs ha llençat una campanya de sensibilització contra les institucions financeres amb inversions en la indústria de l'armament. El seu representant, Jordi Calvo, va reclamar que "les campanyes de responsabilitat social corporativa vagin més enllà del màrqueting social".

En el congrés es va constatar que són moltes les iniciatives de mediació i transformació de pau a la xarxa. Es va presentar la **Xarxa de Regulació Jurídica de**

la Mediació, impulsada pel catedràtic de Dret de la Universitat de Cantàbria, Llorenç Prats, que va demanar la col·laboració dels experts en gestió de conflictes per a compartir coneixements i experiència sobre la transformació de conflictes en l'àmbit espanyol.

D'entre els projectes presentats també destaca el **projecte d'implantació d'una unitat de mediació, prevenció i gestió alternativa de conflictes a l'Institut Català de la Salut**, impulsat per Rosa Heras i Eva Monge. Aquest projecte ja s'ha posat en marxa en dues àrees de la sanitat pública catalana en col·laboració amb responsables de l'ICS.

També es va presentar la **Xarxa de Dret, Mediació i Reconciliació**, en què la investigadora Marta Poblet treballa, sobre justícia reparadora. Un altre dels projectes de mediació presentats va ser el **Centre de Mediació Familiar de la Generalitat de Catalunya**, que utilitza elements tecnològics per a facilitar la seva promoció. La seva directora, Anna Vall, es va mostrar satisfeta per l'increment de serveis de mediació dels últims anys i dels resultats obtinguts. Un element significatiu és el baix cost dels seus serveis; cent vuitanta euros que han de pagar totes dues parts, per nou hores de mediació que poden ajudar, i sembla que molt, a la transformació d'un conflicte familiar. El cost és aquest si no es té dret a la justícia gratuïta; si se n'hi té, pot sortir de franc.

Al contrari, les guerres cada vegada són més cares i cada vegada afecten més població civil. És una constatació facilitada pel responsable de la Creu Roja espanyola a Catalunya, Manuel Górriz. Una altra de les constatacions de la seva organització és que hi ha més víctimes mortals a causa dels conflictes armats que no pas per catàstrofes naturals. Segons els seus números, en la dècada dels noranta van morir a causa de la guerra 2.300.000 persones. Gairebé una quarta part, 600.000, van morir per tragèdies de causes naturals.

La magnitud d'aquestes xifres porta a plantejar-se la relació entre cost i benefici. Aquest va ser el cas quan el representant del World Security Forum, Darrin Wood, va explicar el procés de privatització –o externalització– de la guerra a l'Iraq. Darrin Wood va aportar dades sobre les agències de mercenaris que actuen a l'Iraq en feines d'atac, de protecció, d'informació i d'intel·ligència militar. Segons les seves xifres, set-cents mercenaris han mort aquest any a l'Iraq sense que això hagi escandalitzat gens ni mica la societat nord-americana.

Quan els costos sobrepassen els avantatges militars és quan s'evidencia que cal transformar el conflicte. És potser quan es fa necessària la conflictologia, que ens ha d'ajudar a viure en el desacord permanent, però sense violència.

Tot i la tendència a la professionalització de les organitzacions de gestió de pau i conflictes, l'associació Somos Uno va sorprendre per la seva senzillesa i eficàcia. Es dedica a la lluita contra la prostitució infantil a Tailàndia i la va presentar el seu responsable, l'escriptor José Luis Olaizola. Amb una estructura molt elemental, Somos Uno ha aconseguit escolaritzar centenars de nenes tailandeses en situació de risc.

El Congrés Internacional: Conflictes, Conflictologia i Pau va acabar amb la intervenció de Nelsa Curbelo, directora de l'organització Ser Paz, que treballa a la ciutat equatoriana de Guayaquil amb grups juvenils armats. Nelsa Curbelo va descriure l'estructura jerarquitzada i gairebé militaritzada de les *pandillas* i va defensar les tècniques de prevenció situacional per a transformar la violència *pandillera*.

L'experiència concreta d'un "barri de pau" –una àrea de quaranta-nou illes de cases a Guayaquil, amb cinc *pandillas* en actiu i més de mil famílies involucrades– ha experimentat un espectacular descens de la violència, un augment de la cooperació de les autoritats i la participació i compromís dels líders *pandillers* en el procés de transformació del conflicte. Nelsa Curbelo es va mostrar satisfeta dels resultats obtinguts en la promoció de microempreses per als joves i el seu compromís en estudis de carreres tècniques curtes, sobretot informàtica.

El I Congrés Internacional: Conflictes, Conflictologia i Pau va acabar amb la intenció declarada de convocar una altra trobada per a l'any 2008, en què es podran constatar els avenços que hi hagi hagut en els àmbits de la mediació, la resolució i la transformació de conflictes.

"No es poden resoldre els problemes amb els mateixos conceptes amb què es van crear".

Albert Einstein

Eulàlia Ferrer
23/10/2007